SYKEHUSET ØSTFOLD

Prosedyre **Avdeling for rus- og avhengighetsbehandling**

Utdanningsplan for lege i spesialisering rus- og avhengighetsmedisin

Innledning

Formålet med ***Del 1 Utdanningsplan med tidslinje for rotasjoner internt og eksternt*** er å beskrive plan med oppbygning og rekkefølge for hele utdanningsløpet i spesialiteten, inkludert rotasjon i gjennomstrømming. På overordnet nivå beskriver planen når læringsmålene for spesialiteten *rus- og avhengighetsmedisin* oppnås ved *avdeling for rus- og avhengighetsbehandling* ved sykehuset Østfold HF og ved *avdeling for psykisk helsevern og voksenhabilitering* ved *sykehuset Østfold HF.* Utdanningsplan beskriver den ideelle prosessen for akkurat dette utdanningsløpet. Planen beskriver en hensiktsmessig rekkefølge av læringsmålene, de ferdigheter som forventes oppnådd i hver ansettelse og krav til kompetanse ved start av rotasjon.

Formålet med ***Del 2 Utdanningsplan for gjennomføring*** er å beskrive hvordan aktiviteter skal gjennomføres og hvordan kompetansevurderingen av oppnådde mål vil finne sted i det daglige arbeidet. Dette beskrives lokalt for de avdelinger som inngår i utdanningsløpet ved avdeling for *rus- og avhengighetsmedisin* og *avdeling for psykisk helsevern og voksenhabilitering.* Beskrivelser fra utdanningsplanen for gjennomføring skal fylles inn i søknad om godkjenning av utdanningsvirksomhet.

Utdanningsplan for gjennomføring vil danne grunnlaget for ***Del 3 individuell utdanningsplan*** som den enkelte LIS skal ha i henhold til forskrift om spesialistutdanning. Den individuelle utdanningsplanen skal sørge for en gjensidig forpliktelse og være et verktøy for planlegging og oppfølging av den enkelte LIS.

Endringslogg revisjon utdanningsplan

dato	Revidert av
06.01.21	Medisinskfaglig rådgivningsgruppe/utdanningsutvalg

Innhold

DEL 1 Utdanningsplan for spesialiteten med tidslinje for rotasjon internt og eksternt for rus- og avhengighetsmedisin 4

DEL 2 Utdanningsplan for gjennomføring for spesialiteten rus- og avhengighetsmedisin fast ansettelse 6

Avdelingens utdanningsplan 7

2.1.1. Hensikt og målsetting 7

2.1.2. Beskrivelse av det enkelte sykehus/avdelingen(e) i helseforetaket 8

2.1.3. Utdanning 10

2.1.4. Veiledning og faglig utvikling (leger i spesialisering) 10

2.1.5. Supervisjon av leger i spesialisering 11

2.1.7. Vurdering og dokumentasjon av oppnådde læringsmål og egnethet 12

2.1.8. Internundervisning 12

2.1.9. Forskningsaktiviteter 16

2.1.10. Evaluering og revisjon av utdanningsplanen 16

DEL 3 Mal Individuell utdanningsplan 17

DEL 1 Utdanningsplan for spesialiteten med tidslinje for rotasjon internt og eksternt for rus- og avhengighetsmedisin

Formålet med utdanningsplan med tidslinje er å vise hvor utdanningen skal foregå, hvilke læringsmål som kan gjennomføres hvor, ønsket rekkefølge på gjennomføring av tjeneste og estimert tid for de ulike delene av utdanningsløpet.

Rekkefølgen på læringsarenaer kan variere. Dette vil i så fall komme til uttrykk i den individuelle utdanningsplanen. De fleste læringsmål kan oppnås på flere tjenestesteder. Det er ingen spesifikke krav til læringsmål før rotasjon.

Utdanningsplan med tidslinje for rotasjon eksternt for spesialiteten er utarbeidet at regionalt råd for spesialiteten. Rådet har anbefalt denne rekkefølge av aktiviteter og læringsmål for å ha god progresjon i utdanningen. Det er stilt følgende krav til ferdigheter før LIS kan rotere til spesialiseringsperiode eller suppleringspraksis til virksomhet det er avtalt med.

De fleste læringsmål kan oppnås på flere tjenestesteder. Det er ingen spesifikke læringsmål før rotasjon.

Utdanningsplan for spesialitet rus- og avhengighetsmedisin med tidslinje for rotasjoner internt og eksternt

Godkjent den 6.5.19 av regionalt *utdanningsutvalg for rus- og avhengighetsmedisin*

Utdanningsplan				
Tid av utdanning	Helseforetak	Sykehus/ DPS	Avdeling/ læringssted	Læringsmål
0-1 år (12 md)	Sykehuset Østfold HF		Seksjon for avrusning	001, 002, 003, 004, 015, 016, 017, 018, 019, 020, 021, 025, 030, 032, 033, 034, 037, 045, 046, 059, 060, 070, 073
1-2 år (min. 6 md)	Sykehuset Østfold HF		Seksjon for utredning	001, 002, 003, 004, 005, 006, 007, 008, 009, 010, 011, 013, 014, 016, 017, 018, 019, 020, 021, 023, 024, 025, 031, 038, 039, 041, 042, 060, 064, 070, 073
2-3 år (12 md)	Sykehuset Østfold HF		Poliklinikk	001, 002, 003, 004, 005, 006, 007, 008, 009, 010, 011, 012, 013, 014, 016, 017,

				018, 019, 020, 021, 022, 023, 024, 023, 024, 025, 026, 027, 028, 029, 030, 031, 035, 036, 037, 038, 039, 040, 041, 042, 043, 044, 045, 046, 047, 059, 060, 068, 070
3-4 år (12md)	Sykehuset Østfold HF		Psykisk helsevern	035, 036, 037, 038, 039, 040, 041, 042, 043, 044
4-5 år (12 md)	Sykehuset Østfold HF		TSB Poliklinikk/seksjon for avrusning/seksjon for utredning	001, 002, 003, 004, 005, 048, 049, 050, 051, 052, 053, 054, 055, 056, 057, 058, 061, 062, 063, 066, 067, 069, 071, 072, 074, 075

DEL 2 Utdanningsplan for gjennomføring for spesialiteten rus- og avhengighetsmedisin fast ansettelse

Del 2 skal beskrive utdanningsplan for spesialiteten og er en forutsetning for godkjenning fra Helsedirektoratet. Hvilke læringsmål og hvilke arena som skal benyttes vil dokumenteres gjennom Kompetanseportalen Dossier og fylles ut i søknadsmalen til Helsedirektoratet. Helseforetaket må godkjennes som utdanningsvirksomhet i spesialistutdanningen av leger, i henhold til Spesialistforskriften § 22 pkt. e) med Rundskriv.

Denne malen, del 2, skal gi en beskrivelse av hva en utdanningsplan må inneholde. Her skal det legges vekt på hvordan læringsmål oppnås, hvordan enheten har organisert seg bla. i forhold til internundervisning, forsknings aktiviteter og utvikling av akademisk og klinisk kompetanse.

Fra forskriften: *§ 22.* Utdanningsvirksomhetenes ansvar for utdanningen *e) utarbeide en plan for hver av spesialitetene det søkes godkjenning for. Planen skal blant annet inneholde opplysninger om*
- hvilke læringsmål virksomheten kan oppfylle
- hvilke læringsarenaer innenfor virksomheten som kan tilby de ulike læringsmålene
- hvilke læringsmål som kan tilbys ved andre virksomheter gjennom avtaler
- hvordan det vil legges til rette for supervisjon på de enkelte læringsarenaene
- hvordan veiledningen og vurderingen organiseres og gjennomføres i virksomheten
- hvordan virksomhetens spesialister skal benyttes i supervisjonen
- hvordan teoretisk undervisning inngår som del av spesialistutdanningen knyttet til de enkelte læringsmålene
- hvordan forskning inngår som en del av spesialistutdanningen
- hvordan virksomhetens akademiske og kliniske kompetanse skal benyttes for å oppnå læringsmålene knyttet til forskning.

Sykehuset Østfold HF har på overordnet nivå organisert følgende utdanning av LIS
Organisering og ansvarsplassering:

> *Beskriv hvordan arbeidet med spesialistutdanningen er organisert og hvordan ansvaret er plassert, på alle nivåene i virksomheten, særlig hvordan fagmiljøet og eger i spesialisering sikres innflytelse på utformingen av utdanningstilbudet.*

Sykehuset Østfold er organisert med 4 ledernivåer; Ledernivå 1 - administrerende direktør, ledernivå 2 - klinikksjef, ledernivå 3 - avdelingssjef og ledernivå 4 - seksjonsleder.

Hvilket ledernivå som har ansvaret for LIS, varierer noe for de ulike fagområdene, men det er flest avdelingssjefer og noen seksjonsledere. Leder har et faglig utviklingsansvar for LIS i den perioden vedkommende er i fagområdet. Fagansvar kan kun delegeres fra avdelingssjef til en seksjonsleder eller til en seksjonsoverlege. Alle fagområder har utdanningsutvalg hvor LIS deltar med egen representant. Klinikker med flere fagområder har ett felles utdanningsutvalg (eks. kirurgi og medisin) hvor aktuelle fagområder er representert med en overlege fra hvert fagområde. LIS har også minst en representant med.

Utdanningsutvalget i psykisk helsevern har representant fra ledelse(avdelingssjef), overleger, LIS og psykoterapiveiledning. De har ansvar for å utarbeide årsplan og sikre faglig innhold i internundervisningen som blir holdt av overlege, LIS eller invitert foredragsholder.

Det foreligger fungerende rotasjonsplan som organiseres av avdelingssjefene og sørger for at utdanningen dekker alle nødvendige områder innen faget.

a) Veiledning og vurdering:

Det er vedtatt i Sykehuset Østfold at alle LIS skal ha oppnevnt en veileder. Veileder og LIS har ansvaret for at det gjennomføres planlagte veiledningssamtaler som dokumenteres i Kompetanseportalen Dossier.

For å nå en del av målene i Felles kompetansemodul (FKM) gjennomfører LIS to obligatoriske gruppeveiledninger og et forskningsseminar. Gruppeveiledningene vil bestå av følgende temaer som i tillegg har med seg elementer i systemforståelse, organisasjonsutvikling og ledelse:

- Kvalitet, pasientsikkerhet, lovverk og etikk
- Kommunikasjon, medvirkning, samhandling og opplæring

Vurdering av LIS gjennomføres gjennom supervisjon, evalueringskollegium og veiledning. Vurdering gjøres i tett dialog med nærmeste leder, som har hovedansvar for godkjenningen av læringsmålene.

b) Kompetanseheving

Alle overleger med veiledningsansvar og alle LIS gjennomfører internt veiledningskurs. Kursene holdes fire ganger per år med utdannede interne instruktører.

Avdelingens utdanningsplan

2.1.1. Hensikt og målsetting

Hvilke(t) sykehus og hvilken **spesialitet** utdanningsplanen gjelder for. Én plan må utarbeides per spesialitet.

Avdeling for rus- og avhengighetsbehandling i sykehuset Østfold HF søker om godkjenning som utdanningsinstitusjon for spesialiteten rus- og avhengighetsmedisin.

Beskrivelse av helseforetakets fagområder innen spesialiteten, pasientgrunnlag osv. Beskrivelsen kan holdes på et overordnet nivå.

Avdeling for rus- og avhengighetsbehandling består av 2 døgnseksjoner; Seksjon for avrusning og Seksjon for utredning og 5 poliklinikker.

Døgnseksjonene har som oppdrag å ta seg av:

- medisinske avrusningsforløp
- gjennomføre kartlegging, utredning og behandling av rusrelaterte tilstander inkludert komorbide tilstander, der rus og psykiatri har et overordnet fokus.
- elektive pasienter etter henvisning fra avdelingens poliklinikker.
- innleggelser av pasienter etter Helse- og omsorgstjenesteloven § 10-2 og § 10-4
- akutt TSB, enten via klinikkens ø-hjelpsforløp som avdelingen er en del av eller via akutthenvisninger fra poliklinikk for rus- og avhengighetsbehandling.

Døgnseksjonene er samlokalisert over 2 etasjer i sykehuset Østfold, Moss.

I 2019 var det 611 henvisninger til døgnseksjonene. Seksjon for avrusning har 20 sengeplasser med gjennomsnittlig liggetid på 14 dager. Seksjon for utredning har 14 sengeplasser med en gjennomsnittlig liggetid på 48 dager. Det var 6 vedtak § 10-2, *tilbakehold i institusjon uten eget samtykke*, helse- og omsorgstjenesteloven som ble gjennomført i døgnseksjonene.

Avdelingen har 5 poliklinikker for rus- og avhengighetsbehandling som er spredt rundt i Østfold fylke nærmere bestemt Askim, Halden, Sarpsborg, Fredrikstad og Moss. Poliklinikk for rus og avhengighetsbehandling Moss er samlokalisert med døgnseksjonene i avdelingen.

Poliklinikkene er vurderingsenhet for fagområdet TSB i Sykehuset Østfold og tilbyr både behandlings-, og utredningsforløp. Poliklinikkene er tverrfaglig sammensatt med sosialfaglig, psykologfaglig og medisinskfaglig kompetanse. Indikasjon for henvisning til TSB er rusmiddelavhengighet (alkohol, legemidler, illegale rusmidler, anabole steroider) og spilleavhengighet. Det gis også tilbud til pårørende av rusmiddelavhengige. Behandlingstilbudet er basert på frivillighet. Poliklinisk behandling og utredning er sammensatt og inkluderer

individualterapi, parsamtaler eller gruppesamtaler, etablering og oppfølging av LAR (legemiddelassistert rehabilitering), samarbeidsmøter (ansvarsgrupper) og ambulante tjenester, f.eks FACT.

I 2019 var det 1655 henvisninger til poliklinikkene. Det var ca 500 pasienter i LAR behandling. Totalt ble det utført 32711 konsultasjoner i poliklinikken.

2.1.2. Beskrivelse av det enkelte sykehus/avdelingen(e) i helseforetaket

a) Arbeidsoppgaver, medisinsk teknisk utstyr, bibliotek/litteraturtilgjengelighet, samarbeidende sykehus, spisskompetanse på de ulike sykehusene, forskningsaktivitet.
    a. Tjeneste i avdeling for rusbehandling skal gi LIS erfaring og kunnskap som er nødvendig for å gjennomføre hensiktsmessig diagnostikk og behandling av mennesker med samtidig psykisk lidelse og rusproblematikk.
    b. LIS forventes under tjeneste i vår avdeling å tilegne seg kunnskap om hvordan et aktivt rusinntak påvirker psykisk fungering på kort og lang sikt. Kandidaten vil få opplæring i hvordan rusmidler kan utløse og vedlikeholde psykisk lidelse, og ikke minst hvordan ulike rusmidler kan interagere med effekten av ulike psykofarmaka. Spesielt viktig er det også å opparbeide et bevisst forhold til de særlige utfordringer man stilles overfor ved diagnostikk av psykiske lidelser og samtidig rusproblematikk.
    c. Tjenesten i avdeling for rus- og avhengighetsbehandling gir erfaring med pasienter fra 18 år og oppover med god spredning i aldersfordeling. Tjenesten skal gi LIS erfaring med mottak, akuttvurdering av symptomer opp mot både rusdiagnoser, psykiatriske diagnoser og somatiske følgetilstander. Samt forslag til tiltak og gjennomføring av abstinensbehandling, medikamentelt og samtaleterapeutisk, både i akutt avgiftningsfase og under prosessen med utredning og behandling.
    d. Vurdering av funksjonsnivå er også et viktig element i arbeidsoppgavene til LIS. Dette gjøres gjennom en totalvurdering av avhengighetsproblematikk, psykisk lidelse, somatiske og sosiale forhold. Under dette hører også identifisering og vurdering av ROP- pasienter i hht gjeldende ROP-retningslinjer.
    e. LIS forventes etter endt tjeneste å være i stand til å vurdere å behandle pasienter med utgangspunkt i følgende forhold:
        i. Vurdering av helsetilstanden ut fra ruspåvirkning, somatisk og psykiatrisk status ved innleggelse.
        ii. Vurdering og behandling av somatiske følgetilstander knyttet til bruk av ulike typer rusmidler.
        iii. Deltagelse i det tverrfaglige og helhetlige behandlingsarbeidet som gjøres med og rundt pasienten. Dette innebærer deltagelse i diverse samarbeidsmøter, ansvarsgruppemøter. Det gjelder også utarbeidelse av Individuell Plan og anbefaling av ettervernstiltak.
        iv. Kunnskap om ROP-problematikken og hvordan disse pasientene skal følges opp i henhold til ny nasjonalfaglig retningslinje for ROP-behandling.
        v. Kunne identifisere ROP-pasientene ut ifra kriteriene psykisk helseproblematikk, rusproblematikk og funksjonsnivå. Kjenne til innholdet i ROP-retningslinjene ut ifra et klinisk perspektiv, og veilede samarbeidspartnere i forhold til anvendelse av ROP-retningslinjene angående identifiserte pasienter.
        vi. Valg av avgiftningsregime gjennom å identifisere symptomer, iverksetting av adekvat medikamentell behandling, og vurdere effekt av tiltak ut ifra gjeldende prosedyrer. Nye retningslinjer for avrusning er lansert og er implementert i Avdeling for rusbehandling. Retningslinjen vil bli en del av opplæringen for LIS.

vii. Nasjonal retningslinje for behandling og rehabilitering av rusmiddelproblemer og avhengighet, vil være en del av opplæringen for LIS
viii. Pakkeforløp TSB vil være en del av opplæringen for LIS
ix. Mestre innstilling i forhold til LAR -medikasjon slik det kreves i LAR -retningslinjen.
x. Ha god kunnskap i LAR slik det er beskrevet i LAR-retningslinjen og LAR -retningslinjen og gravide.
xi. Bistå allmennpraktiserende leger og leger i somatisk avdelinger i rusfaglige spørsmål.
xii. Kunne utøve kunnskapsbasert praksis om samhandlingsreformen og gjeldene lover og forskrifter innen rus og psykisk helse.
xiii. Kunnskap om tvangsinnleggelse etter § 10.2, § 10.3 og § 10-4 i Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven).
xiv. Kunne vurdere pasientrettigheter ihht lov om spesialisthelsetjenester og bruke prioriteringsveileder TSB.
xv. Mestre poliklinisk behandling og vurdere behov for bruk av døgn i pasientforløpet.
xvi. Kunnskap om TSB og det fler-profesjonelle aspektet ved fagfeltet; kunnskap om andre faggruppers kompetanse og samarbeidspartneres oppgaver/organisering.

b) Fysisk utforming av avdelingen og arbeidsplassene. Har spesialister og LIS kontorplasser i samme korridor/lokaler. Hvordan kontorene er utstyrt. Hvordan evt. poliklinikk, laboratorium, bibliotek, samarbeidende seksjoner er plassert i forhold til avdelingen/seksjonen.
    a. LIS og overleger har kontorer i nærheten av hverandre i døgnseksjonene. I samme bygningsmassen er også kirurgiske og medisinske poliklinikker, en fullverdig radiologisk avdelingen med tilgang på alle modaliteter inkl MR, samt sentrallaboratoriets avdeling som gjennomfører de fleste vanlige analyser både ved faste runder og på tilkalling for ø-hjelp-analyser. DPS Nord har døgnavdeling og poliklinikk i nabobygget.
    b. Seksjonene har felles oppdatert fagbibliotek med bøker som dekker både generell psykiatri, rusbehandling og ulike terapiretninger. I likhet med alle behandlere i klinikken har også våre leger svært god tilgang på nettbaserte kliniske oppslagsverk, tidsskrifter og fagdatabaser gjennom sykehusets fagbibliotektjeneste. Fagbiblioteket har dessuten fast ansatt kompetent bibliotekar som yter assistanse ved litteratursøk.

c) Organisering av avdelingen/seksjonens drift, rotasjonsordninger, tjenesteplaner m.v.
    a. Praktisk rotasjon for LIS mellom døgnseksjonene og poliklinikk for rus- og avhengighetsbehandling gjøres etter følgende plan:

Seksjon for avrusning	1 år
Seksjon for utredning	½ år
Poliklinikk for rus- og avhengighetsbehandling	1 år
Valgfri tjeneste i avdeling for rus- og avhengighetsbehandling, døgn eller poliklinikk	1 år
Psykisk helsevern	1 år

d) Antall spesialister med stillingsprosent
    a. 3 spesialister i rus- og avhengighetsmedisin. Til sammen 250 % stilling

e) Leger med andre spesialiteter som arbeider i avdelingen.
    a. 2 spesialister i Psykiatri og 1 spesialist i allmennmedisin

f) Fagpersonell med andre profesjoner på avdelingen.
    a. Psykologspesialister, psykologer, bachelorutdannete som sykepleiere, vernepleiere og sosionomer uten og med videreutdanning. I tillegg er det medarbeidere med fagutdanning

g) Beskrivelse av eventuelle vaktordninger for LIS og spesialistene.
    a. Det er etablert en 4-delt vaktordning som betjener døgnseksjonene og som i hovedsak dekkes av LIS.

2.1.3. Utdanning

a) Beskriv utdanningsutvalgets, eller lignende se Spesialistforskriften § 22 b), medlemmer og funksjonsperiode.
   a. Legene i avdeling for rus- og avhengighetsbehandling har minimum 4 møter pr år som medisinskfaglig rådgivergruppe i avdelingen. Medisinskfaglig rådgivningsgruppe ivaretar funksjonen som utdanningsutvalg for spesialiteten rus- og avhengighetsmedisin. LIS deltar i medisinskfaglig rådgivningsgruppe og sikres innflytelse på utformingen av utdanningstilbudet. Ordningen er kontinuerlig.

b) Organiseringen av utdanningen for leger i spesialisering (introduksjonskurs/fadderordning) i kombinasjon med avdelingens driftsoppgaver, (supervisjon, drøfting av pasientkasus, kontinuitet i pasientbehandlingen, rutinemøter m.v.)

c) Organisering av/tid til faglig fordypning: mdt-møter, mmm-møter, kek-møter, etikkmøter, pasientsikkerhetsvisitt, data-/litteraturtilgjengelighet, mulighet til forskningsdeltakelse og forskningsveiledning.
   a. Det blir avsatt nødvendig tid til faglig fordypning. Sykehuset Østfold HF har egen forskningsavdeling og videre er det etablert en egen forskningsgruppe i klinikk for psykisk helsevern og rusbehandling.

d) Helseforetaket skal ifølge Spesialistforskriften § 25 sørge for at det utarbeides en individuell utdanningsplan med et utdanningsløp i samråd med legen og at planen revideres ved behov.
   a. Det utarbeides individuell utdanningsplan for den enkelte LIS. Individuell utdanningsplan utarbeides av LIS sammen med veileder. Utdanningsplanen skal tydeliggjøre hvilke læringsmål som skal oppnås når. Utdanningsplanen evalueres hver 6. måned.
   b. Avdeling for rus- og avhengighetsbehandling skal utstede bekreftelse (attest) på gjennomført praktisk tjeneste. Attesten skal inneholde hvor lenge legen har arbeidet, hvilken avdeling/seksjon, hvilken stilling og eventuelt fravær fra arbeidet, jf § 25 e, spesialistforskriften.

e) Beskriv hvordan de individuelle utdanningsplanene justeres dersom utdanningsbehovene til leger i spesialisering ikke kan oppfylles samtidig/til ønsket tidspunkt.
   a. Individuelle utdanningsplaner vil evalueres og justeres ved halvårlige evalueringer i evalueringskollegium.

f) Helseforetaket skal sørge for etterutdanning, jf. Lov om spesialisthelsetjenester, § 3-10. Opplæring, etterutdanning og videreutdanning.
   a. Opplæring, etterutdanning og videreutdanningen skjer etter gjeldende lovverk og avtaler

2.1.4. Veiledning og faglig utvikling (leger i spesialisering)

a) Beskriv hvordan veiledning og vurdering skal organiseres og gjennomføres ved læringsarenaen (tekst sammenfaller med punkt i søknadskjema):

Det er vedtatt i Sykehuset Østfold at alle LIS skal ha oppnevnt en veileder. Veileder og LIS har ansvaret for at det gjennomføres planlagte veiledningssamtaler som dokumenteres i Kompetanseportalen Dossier.

For å nå en del av målene i Felles kompetansemodul (FKM) gjennomfører LIS to obligatoriske gruppeveiledninger og et forskningsseminar. Gruppeveiledningene vil bestå av følgende temaer som i tillegg har med seg elementer i systemforståelse, organisasjonsutvikling og ledelse:
• Kvalitet, pasientsikkerhet, lovverk og etikk
• Kommunikasjon, medvirkning, samhandling og opplæring

Vurdering av LIS gjennomføres gjennom supervisjon, evalueringskollegium og veiledning. Vurdering gjøres i tett dialog med nærmeste leder, som har hovedansvar for godkjenningen av

læringsmålene.

Avdelingssjef og seksjonsleder er ansvarlig for å sørge for at LIS får oppnevnt en veileder ved tilsetting. Veileder er spesialist i rus og avhengighetsmedisin. Sykehuset har nå regelmessige kurs for leger som skal veilede leger for å sørge for at veiledere er kjent med rolle og forventninger om den oppfølging av utdanningsløpet som ligger til denne i ny spesialistordning. Ukentlig klinisk veiledning fortsetter som tidligere.

Klinikken har sentralisert ordning for tildeling av psykoterapiveiledere. Klinikken tilbyr psykoterapiveiledning i psykodynamisk psykoterapi, kognitiv terapi og gruppeterapi i henhold til retningslinjer for psykoterapiveiledning.

Veiledningen kommer i tillegg til den daglige supervisjonen, samt supervisjon på morgenmøter, stabsmøter, klinisk veiledning i grupper osv. Dersom veileder blir syk vil veiledningen bli ivaretatt av annen spesialist. Veiledningen skal evalueres hvert halvår. LIS skal holde seg orientert om kravene til spesialistutdanningen. Det vil alltid være minst en spesialist i RAM eller annen relevant supervisør til stede og tilgjengelig for LIS ved utføring av læringsaktiviteter

Ordningen med halvårsevaluering er opprettholdt. En gang i halvåret møtes LIS, veileder og seksjonsleder for å sikre fortløpende evaluering av LIS-funksjon og fremdrift. Her skal godkjenning av siste periode avklares; dette skal sikre at både tjeneste og rammer kan korrigeres, dersom det er behov utover ordinær veiledning. Evalueringskollegium sørger for innhenting av informasjon fra supervisører.

b) Hvem er veiledere, har de veilederkurs og for hvilke leger i spesialisering.

Veiledere er:

- Finn Normann Thoresen, spesialist i rus- og avhengighetsmedisin og psykiatri
- Knut Gaute Lindhom, spesialist i rus- og avhengighetsmedisin
- Silje Simone Mathisen, spesialist i rus- og avhengighetsmedisin

Alle har veiledningskurs.

2.1.5. Supervisjon av leger i spesialisering

a) Beskriv hvordan det vil legges til rette for supervisjon på de enkelte læringsarenaer (avdelingen/enheten), herunder hvordan spesialister og andre skal benyttes i supervisjon (tekst sammenfaller med punkt i søknadsskjema):
    a. I seksjon for avrusning vil spesialist i allmennmedisin, og på sikt RAM spesialist kunne brukes til supervisjon. I tillegg vil det legges til rette for at psykologspesialist vil kunne være supervisør i seksjon for utredning. I poliklinikk vil det være RAM spesialist og/eller psykologspesialist som er supervisør for LIS.

b) Beskrivelse av organisering/praktisering av supervisjon av LIS, inkludert de som roterer fra andre helseforetak. Finnes det struktur på hvem som er dagens/ukens supervisør?
    a. Supervisjon kan involveres i følgende læringsmål (se tabell under)
    b. Supervisør vil være en del av evalueringskolegium ved halvårsevaluering av individuelle utdanningsplan

Supervisjon av	Vurderingsform supervisør - læringsmål	Vurderingsform evalueringskollegium - læringsmål
Spesialist i psykiatri	RUS-001, RUS-032, RUS-042	RUS-002, RUS-005, RUS-008, RUS-011, RUS-12, RUS-013, RUS-14, RUS-015, RUS-017, RUS-018, RUS-019, RUS-020, RUS-023, RUS-029, RUS-030, RUS-031, RUS-032, RUS-034, RUS-045, RUS-059, RUS-060, RUS-063, RUS-064, RUS-65,

		RUS-066, RUS-067, RUS-069, RUS-070, RUS-071, RUS-073, RUS-074, RUS-075,
Spesialist i allmennmedisin	RUS-001, RUS-032, RUS-042	RUS-002, RUS-005, RUS-008, RUS-011, RUS-12, RUS-013, RUS-14, RUS-015, RUS-017, RUS-018, RUS-019, RUS-020, RUS-023, RUS-030, RUS-031, RUS-032, RUS-034, RUS-045, RUS-059, RUS-060, RUS-063, RUS-064, RUS-65, RUS-066, RUS-067, RUS-069, RUS-070, RUS-071, RUS-073, RUS-074, RUS-075
Psykologspesialist		RUS-002, RUS-005, RUS-008, RUS-011, RUS-12, RUS-013, RUS-14, RUS-018, RUS-019,RUS-020, RUS-023,RUS-029, RUS-031, RUS-059, RUS-060, RUS-063, RUS-064, RUS-65, RUS-067, RUS-073, RUS-074, RUS-075

2.1.7. Vurdering og dokumentasjon av oppnådde læringsmål og egnethet

a) Beskrivelse av plan for evaluering av LIS' faglige progresjon.
    a. Individuell utdanningsplan skal evalueres hver 6. måned og evalueringen skal inneholde hvilke læringsmål som er oppnådd og hvilke læringsmål som skal gjelde for neste periode.
    b. Avdeling for rus- og avhengighetsbehandling vil dokumentere gjennomført praktisk tjeneste Denne inneholder hvor lenge legen har arbeidet, hvilken seksjon, hvilken stilling og eventuelt fravær fra arbeidet (jf § 25 e spesialistforskriften)
b) Beskrivelse av plan for vurdering av og tilbakemelding på LIS' egnethet i faget.
    a. Det skal gjennomføres halvårige evalueringer av individuell utdanningsplan mellom veileder og LIS. Dersom det reises tvil m.h.t. LIS evne til å nyttiggjøre seg veiledning eller egnethet som spesialist i rus- og avhengighetsmedisin, skal dette tas opp eksplisitt ved slike anledninger
c) Organisering av godkjenning av oppnådde læringsmål i Dossier (hvem, hvordan, fortløpende)
    a. Godkjenning av oppnådde læringsmål i Dossier gjøres av seksjonsleder i avdeling for rus- og avhengighetsmedisin etter anbefaling fra veileder og supervisør. Godkjenning av læringsmål gjøres fortløpende etter at læringsaktiviteter er dokumentert.

2.1.8. Internundervisning

a) Tidspunkt, varighet og eventuelt sted for gjennomføring av undervisningen.
    a. Det er utarbeidet internundervisning i avdeling for rus- og avhengighetsbehandling og i tillegg følger LIS også aktuelle temaer fra internundervisning for psykiatri.
    b. I tillegg gjennomføres det internundervisning som regionale kurs som er utarbeidet av regionalt utdanningsutvalg RAM.
    c. I tillegg gjennomføres det internundervisningen i avdeling for rus- og avhengighetsbehandling minimum 7 heldags fagsamlinger årlig som LIS inviteres med på, der tematikken berører traume og rusbehandling, motiverende intervju (MI) og rus og avhengighet. Legene i avdelingen har faste møter for drøfting av legespesifikke problemstillinger og faglig oppdatering. LIS forventes å delta aktivt i denne møtevirksomheten.
b) Langtidsplan for teoriundervisning som sikrer planmessig gjennomgang av sentrale tema i faget over perioder på 2 – 3 år må også utarbeides. Det kan føres én liste pr semester, evt. Årshjul.
    a. Se oversikt under

Plan for internundervisning – bør publiseres på intranettet/henges opp i avdelingene:

Regional plan for internundervisning:
12 regionale samlinger over 3 år, 6 undervisningstimer pr samling 24 timer pr år. Gjennomføres onsdager i aktuelle uker.

1. år – generell klinisk kompetanse (start høsten 2018)			
Ukenr		tema	læringsmål
38	6 timer	Terapeutisk allianse	001, 003
48	6 timer	Kommunikasjonsferdigheter, håndtere relasjon til traumatiserte pasienter, personlighetsforstyrrelser, overføring-motoverføring i kommunikasjonsarbeid	001,003
7	6 timer	Brukermedvirkning, MI, feedbackverktøy	002
12	6 timer	Kunnskap om rusmidler	004

2. år – undersøke og vurdere – behandling og psykososiale tiltak (start høsten 2019)			
Ukenr		tema	læringsmål
38	6 timer	Vurdere pasientens funksjonsnivå og ressurser innenfor ulike livsområder og endringsmotivasjon – grad av avhengighet og rusmestring	005, 006, 012
48	6 timer	Anerkjente kartleggingsverktøy, vurdere sosial bakgrunn og tilknytning, kulturell ramme herunder religiøsitet	007, 008, 018, 031
7	6 timer	Innhente og vurder opplysninger/komparentopplysninger, påvirkningsfaktorer i oppvekst og utviklingshistorie, skolegang/arbeid, vold og seksuelle overgrep, omsorgssvikt	011
12	6 timer	LAR, aversiv behandling, blokkerende behandling, tenningsreduserende behandling, bruk av vanedannende legemidler, placeboeffekter, medikamenters psykologiske betydning	030

3. år – spesifikk klinisk kompetanse – kommunikasjon og samhandling (start høsten 2020)			
Ukenr		tema	læringsmål
38	6 timer	Vurdere psykiske lidelser/følgetilstander med rus og avhengighetstilstander, rusutløste og psykoselignende tilstander	034, 035, 037, 038, 039, 040, 041, 042, 043, 044
48	6 timer	Endokrinologi (anabole steroider – hvordan slutte, testosterontilskudd, kjønnshormoner, stoffskifte, diabetes)	049
7	6 timer	Rusrelaterte somatisk skader, mage-tarmsystem (alkohol), lungelidelser – KOLS, spirometri, rhabdomyolose, begynnende nyresvikt etter injiserende rusinntak	045, 046, 048, 050, 052, 053, 054, 056
12	6 timer	Likemannsarbeid, selvhjelpsgrupper, brukerorganisasjoner, tiltak mot overdoser, selvmord, vold, skadereduserende sekundærforebyggende tiltak, kunnskapsspredning om rusmidler og folkehelse, tobakk	063, 070, 071, 072

I tillegg planlegger regionalt utdanningsutvalg 6 nettundervisninger pr år a 2 timer, knyttet til tematikk personlighetsforrstyrrelse, bipolar 1 og 2 og tilbakevendende depressiv lidelse i et rusperspektiv

Internundervisning

Internundervisning avdeling for rus- og avhengighetsbehandling, gjennomføres 1 gang pr måned, 2 timer pr gang

	læringsmål	Tema
1	**021**	Selvstendig kunne anvende og tolke rusmiddeltester i biologisk materiale
2	**024**	Selvstendig kunne vurdere oppfølgingsbehov og iverksette tiltak overfor barn som pårørende.
3	**025**	Ha god kunnskap om og beherske basale elementer i lege-pasient-forholdets dynamikk, rasjonelle og irrasjonelle sider av forholdet og hvordan tidligere relasjonelle- og andre livserfaringer påvirker forholdet. Selvstendig kunne bruke denne dynamikken diagnostisk og terapeutisk.

4	**055**	Selvstendig kunne vurdere og behandle smertetilstander
5	**057 – 058**	• Selvstendig kunne vurdere rusrelaterte infeksjonssykdommer og sikre adekvat behandling. • Selvstendig kunne vurdere rusrelaterte hudsykdommer og veneriske sykdommer og sikre adekvat behandling
6	**059**	Selvstendig kunne gjøre akuttvurderinger og kriseintervensjoner, herunder; vurdere behov for innleggelse i somatisk akuttmottak, kunne vurdere pasientens samtykkekompetanse etter pasientrettighetsloven, vurdere behov for frivillig innleggelse i PH, vurdere behov for innleggelse etter TPH, vurdere behov for anbefaling til sosialtjenesten og å fremme tvangssak etter HOL
7	**061**	Helse- og omsorgstjenesteloven m/casus
8	**061**	Samarbeid TSB og psykisk helsevern
9	**061**	Førerkortforskriften
10	**022**	Selvstendig kunne vurdere henvisninger i henhold til prioriteringsforskriften og veileder til TSB, og sikre medisinsk perspektiv og helhetlig forståelse i tverrfaglige team.

Internundervisning som gjennomføres sammen med LIS psykiatri. Gjennomføres 2 timer pr gang

1. år		
	Tema	**Læringsmål**
Kommunikasjon		
1	samvalg (brukerrep., brukerorg., etikk, etc.)	002, 063
2	psykiaterrollen	
3	pasientsamtale (simuleringsslab. Rollespill)	001
4	psykoedukativt familiearbeid	064
5	CL-psykiatri og psykosomatikk	
Strukturerte diagnostiske intervjuverktøy		
6	SCID-I	007, 018
7	SCID-II	007, 018, 042
8	MINI	007, 018
9	Andre	
Psykometri		
10	GAF	
11	MADRS, BDI, YMRS, IDS, andre	007, 018
12	AUDIT og DUDIT, CIWA og COWS, andre	007, 018, 032, 033
13	CDSS, MMS, klokketest, Addenbrooks, andreTMT Aog B, Andre	
14	Indikasjon for MR, CT og EEG. (evt. andre) Evt. Med radiolog og nevrolog.	015

15	Nevropsykologi. MMPI, WAIS	020
16	Somatiske tilstander som etterligner psyk. Lidelser.	015
17	Somatisk komorbiditet: hjerte-kar, DM, overvekt, metabolske forst., stoffskifte, alkohol, Livsstilsintervensjoner	049, 051,
Psykofarmakologi		
18	Generell	030, 036
19	Antidepressiva	030, 036
20	Anitpsykotika	030, 036
21	ECT	
22	Biologisk behandling. Andre metoder Transkraniell magnetisk stim., kromoterapi, N.vagus stim.	

2. år		
	Tema	**Læringsmål**
Psykoterapi		
23	Kognitiv terapi	028
24	Gruppeterapi	028
25	Psykodynamisk	028
26	Andre psykoterapi: DBT, MBT, andre	028
Sosiopsykiatri og nettverk		
27	betydningen av sosiale forhold og nettverk sosioøkonomiske forhold F.eks. Fontenehuset	013, 023
28	kommunale tilbud for nettverk/sosiale forhold ensomhet	062, 067
Samarbeid med eksterne samarbeidspartnere		
29	NAV, Ambulanse, politi, barnevern, legevakt, fastlegene, kommunen, andre	023, 067
Ambulante arbeidsmetoder		
30	f.eks.AAT, ACT, FACT	031

3. år		
	Tema	**Læringsmål**
Spesifikk klinisk kompetanse		
31	Psykoselidelser inkl. schizoaffektiv	037
32	Schizofreni	037
33	Ny-syke. TIPS	037
34	Psykoserehabilitering	037
35	Rusutløste psykoser	037
36	Bipolar lidelse inkl. diff. Diagnoser affektiv lidelser med psykose	038
37	Depresjon	038
38	Personlighetsforstyrrelser	042
39	Angstlidelser	039
40	PTSD	027, 028

41	Somatoforme lidelser	
42	OCD	039
43	Spiseforstyrrelser	044
44	ADHD, (inkl. medikamentell behand.)	040
45	Utviklingsforstyrrelser	041
46	Psyk. Lidelser og utviklingshemming	041

Internundervisning i avdeling for rus- og avhengighetsbehandling, møtetidspunkter planlegges for et år om gangen			
		Tema	Læringsmål
	7 timer	Motiverende intervju, basiskurs	002
	7 timer	Motiverende intervju, praktiske øvelser og gjennomgang av case	002
	7 timer	Rus og avhengighet	004, 005, 008
	7 timer	Traume og rusbehandling	028

Nasjonale kurs

Tabell under gir oversikt over nasjonale kurs som alle innenfor spesialiteten «Rus og avhengighetsmedisin (RUS)» skal gjennomføre i løpet av sin utdanningstid:

	Anbefalte kurs	**Læringsmål**
	Innføringskurs I og II	001
	Grunnkurs I	001
	Grunnkurs II	001
	Grunnkurs III	001
	Grunnkurs IV	001
	Terapikurs (kan velges blant flere godkjente kurs)	026, 027, 028, 029
	Farmakologi (kan velges blant flere godkjente kurs)	004, 030
	Intoksikologi (kan velges blant flere godkjente kurs)	034
	ADHD kurs	040

2.1.9. Forskningsaktiviteter

Helseforetaket må ifølge Spesialistforskriften § 22 e) opplyse om hvordan forskning inngår som en del av spesialistutdanningen, eventuelt må det gjøres avtale om rotasjon for LIS med et helseforetak som tilbyr forskningstjeneste i spesialiteten.

Utdanningsvirksomheten må i en utdanningsplan beskrive:

- ingen spesialister med doktorgrad ansatt i avdeling for rus- og avhengighet pr i dag.
- For å nå en del av målene i Felles kompetansemodul (FKM) gjennomfører LIS et forskningsseminar.

2.1.10. Evaluering og revisjon av utdanningsplanen

a) Årlig revisjon av utdanningsplanen - hvordan og når det skal skje.
    a. Det gjøres i utdanningsutvalget av leger i avdeling for rus- og avhengighetsbehandling. Gjøres i møte november/desember

DEL 3 Mal Individuell utdanningsplan

Navn	
Spesialitet	Rus- og avhengighetsmedisin
Arbeidssted	
Gjelder for tidsrommet	
Sist oppdatert (dagens dato)	

VEILEDNING

Veiledningssamtaler skal i henhold til forskrift for spesialistutdanning av leger og tannleger gjennomføres månedlig. Det er for Rus- og avhengighetsmedisin besluttet ukentlig veiledning.

Mer informasjon om veiledning finnes på Legeforeningens nettsider *)

Avtaler om veiledningen	
Veileders navn	
Tidspunkt for veiledningssamtalene	
Hvem skriver referat	LIS + veileder (dagens tema + kort kommentar)
Hvem skal ha referatet/kopi	LIS og veileder
Tidspunkt for halvårlig evaluering	

FORMELLE KRAV

Tjenesteplan for utdanning RAM	**Merknader**
4 år TSB: ➢ 18 mndr avrusning og akuttvurderinger ➢ 12 mndr døgnbehandling ➢ 18 mndr poliklinikk inkl LAR ➢ 12 mndr psykiatri inkl 6 mndr akutt	
Kurskrav Innføringskurs I Innføringskurs II Grunnkurs I Grunnkurs II Grunnkurs III Grunnkurs IV	

Emnekurs kognitiv terapi Emnekurs psykodynamisk terapi Emnekurs gruppeterapi (minimum 2 av 3 ovenstående) Emnekurs farmakologi for RAM Klinisk toksikologi ADHD kurs for RAM	
Lokale kurs Kurs i voldsrisikovurdering, suicidrisikovurdering og MI Mini	

STATUS

	Gjennomført (evt. sluttdato)/ Sted	Gjenstår
Grunnutdanning/turnus		
Tjeneste i spesialiteten – oppgis i måneder totalt		
Status på gjennomførte læringsaktiviteter		
Status på godkjenning av LM		
Avrusning inkl akutt		
Døgnbehandling		
Poliklinikk inkl LAR		
Psykiatri tjeneste 1 år		

Evt. tjeneste i annen relevant spesialitet		
Evt. annen relevant tjeneste (Forskning m.v.)		
Kurs		

FRAMDRIFTSPLAN FOR KOMMENDE HALVÅR

Tjeneste/utdanning/attestasjonsskjema/ læringsmål i spesialiteten	
Rotasjon Ønsket sted Ønsket tidspunkt	
Evt. annen relevant tjeneste (Forskning m.v.)	
Deltakelse i kurs, konferanser o.a.	
Litteraturlesning	
Egne mål for kunnskapstilegning	
Egne undervisningsoppgaver	
Aktiv deltakelse i avdelingens internundervisning	
Deltakelse i forsknings-/kvalitetssikrings- eller fagutviklingsprosjekter	
Evaluering	

½ år evaluering dato	
Hvem deltok	
Resultat godkjent /ikke godkjent	
LIS-legens vurdering av siste semester	

ANNEN KOMPETANSE

Beskrivelse av hvordan legen skal utvikle ferdigheter - for eksempel i kommunikasjon, holdninger og kunnskaper for å kunne fungere som ansvarlig leder og som lege i spesialiteten.

Planen er utarbeidet av:		